

خوجه
(تاریخ، فرهنگ، باورها)

هاشم رضوی
www.ketab.ir

سرشناسه	:	رضوی، هاشم، ۱۳۶۴-
عنوان و نام پدیدآور	:	خوجه (تاریخ، فرهنگ، باورها) / هاشم رضوی.
مشخصات نشر	:	تهران: میراث شرق، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	:	۳۰۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۵۸۴۳-۰۷-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
یادداشت	:	بنیاد علمی- فرهنگی دارالحکمه کانادا، مرکز بین‌المللی فجرنا، مرکز آموزش عالی حوزه آنلاین، مرکز آموزشی درسگفتار، انتشارات زاگرس.
موضوع	:	خوجه اثنی عشریه Isna ashariyah Khojahs* خوجه Khojahs BP۲۴۴
رده‌بندی کنگره	:	۲۹۷/۵۳
رده‌بندی دیویی	:	۸۸۳۳۰۴۹
شماره کتاب‌شناسی ملی	:	۸۸۳۳۰۴۹
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی	:	فیا

انتشارات میراث شرق

آدرس انتشارات: تهران، منطقه ۶ خیابان کریم‌خان زند، خیابان حافظ شمالی، کوچه امیر رضایی، پلاک ۳، واحد ۱۰، کدپستی ۱۵۹۳۹۱۷۶۳۶

تلفن ۸۸۹۲۹۹۵۳ - ۰۹۱۲۰۶۹۱۸۲۰

info@sharghs.ir

www.sharghs.ir

خوجه (تاریخ، فرهنگ، باورها)

هاشم رضوی

حروف‌چینی: نشر زاگرس مونترال

ویراستار و صفحه‌آرا: ربابه هاشمی عزیزی

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: زاگرس

چاپ اول بهار ۱۴۰۱

تیراژ ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۸۴۳-۰۷-۳

کلیه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

سخن ناشر ----- ۷

فصل اول کلیات

گفتار اول: پیدایش خوجه‌ها ----- ۱۰

۱) ساختار معنایی لفظ خوجه ۱۰

۲) تقسیمات خوجه‌ها ۱۸

گفتار دوم: دین و مذهب خوجه‌ها ----- ۲۰

۱) دین ۲۰

۲) مذهب خوجه‌ها ۲۲

۳) جماعت‌های خوجه ۴۰

گفتار سوم: بنیان‌گذاران و بزرگان ----- ۴۵

۱. پیر نور ستگر یا ستگور نور (safgur nur) ۴۶

۲. پیر شمس‌الدین ۴۹

۳. پیر صدرالدین ۵۰

نتیجه‌گیری ----- ۵۴

فصل دوم خوجه‌های اسماعیلی

گفتار اول: پیدایش و بنیان‌گذاران ----- ۵۸

گفتار دوم: باورهای اعتقادی ----- ۶۸

۱) خداشناسی ۷۰

۲) پیامبرشناسی ۸۰

۳) امام‌شناسی ۸۷

۴) معادشناسی ۱۰۰

گفتار سوم: رفتارها و شعائر دینی ----- ۱۱۴

۱) شعائر فقهی ۱۱۴

۲) رفتارهای عمومی ۱۴۱

بررسی و جمع‌بندی ----- ۱۵۳

فصل سوم خوجه‌های اثناعشری

گفتار اول: پیدایش و بنیان‌گذاران ----- ۱۵۶

۱) تاریخ پیدایش ۱۵۶

۱۶۱	 ۲) بزرگان و بنیان‌گذاران
۱۶۵	----- گفتار دوم: باورها و شعائر
۱۶۶	 ۱) شعائر اعتقادی
۱۷۶	 ۲) شعائر فقهی
۱۸۷	 ۳) رفتارهای اجتماعی
۲۱۶	----- بررسی و جمع‌بندی

فصل چهارم پراکندگی جغرافیایی

۲۴۳	----- پاکستان
۲۵۴	----- آفریقا
۲۶۷	----- آمریکای شمالی
۲۷۷	----- انگلستان:
۲۸۲	 نتیجه‌گیری
۲۸۴	 اسناد و تصاویر
۲۸۹	----- فهرست منابع

سخن ناشر

شیعه انشعابات و شاخه‌های اعتقادی و اجتماعی متفاوتی دارد. یکی از این شاخه‌های اجتماعی و اعتقادی، جامعه خوجه‌ها است که به دلیل وجود شرایط اجتماعی و سیاسی خاص، اختلافات درون‌گروهی، تاریخ مشقت‌بار برخی از آنان، اتهام‌زنی‌ها و در هاله‌ای از ابهام بودن تاریخ‌شان، پژوهش‌گران این عرصه دچار آشفتگی در شناخت این شاخه گشته‌اند و این سؤال هم‌چنان باقی است که آیا خوجه‌ها دارای دین مستقل هستند و یا فرقه‌ای از مسلمانان و یا شاخه‌ای از شیعیان با نژاد و جامعه‌ای خاص به شمار می‌آیند؟ مطالعه و بررسی تطورات، انشعابات و ساختارهای نظری و عملی این جامعه نشان می‌دهد که این جامعه گروهی از مردم هندی‌تبار هستند که بعدها ضمن پراکنش جغرافیایی، نمودهای گوناگونی از خود نشان داده و به شاخه‌های مختلفی تقسیم شدند و امروزه می‌توان آنان را به عنوان یک جامعه شیعی که در سرزمین‌های مختلف جهان به خصوص آفریقا و اروپا حضور دارند، معرفی کرد. این جامعه دارای سازمان و تشکیلات متمرکز و نیرومندی بوده و افراد جامعه خود را از جذب شدن در میان پیروان سایر ادیان و مذاهب بازمی‌دارد. علاوه بر این در هر کشوری که ساکن شده‌اند سازمان‌های عام‌المنفعه‌ای را تأسیس کرده و برای خوجه‌ها در میان مردم نامی نیکو فراهم ساخته‌اند با این وجود، ابهام‌های پیش‌گفته هم‌چنان پا بر جا مانده و به سبب برخی مخفی‌کاری‌های صورت‌گرفته از سوی افراد این جامعه، دسترسی کاملی به عقاید آن‌ها وجود ندارد.

باورهای این گروه تا قبل از تبدیل شدن به یک جامعه خاص، با آموزه‌های ادیان هندی و عرفان اسلامی درآمیخته بود و اعتقاد به پیرانی که کتاب‌های مذهبی یعنی گنان‌ها نیز به آنان انتساب داده می‌شد از ارکان اصلی آن به شمار می‌رفت اما با ورود آقاخان اول به

شبه‌قاره هند و ادعای رهبری خوجه‌ها از جانب او که با حمایت انگلستان همراه بود، این باورها تغییر یافته و این گروه به جامعه‌ای با عقاید خودساخته اسماعیلی تبدیل شد؛ باورهایی که حتی با باورهای پیشین اسماعیلیان نیز سازگار نبود. در این میان بخشی از جامعه خوجه‌ها به مخالفت با این روند پرداخته و بر باورهای اصیل خود پای فشردند و برخی دیگر مذهب اهل سنت را برگزیده و گروهی نیز مذهب تشیع اثناعشری را انتخاب کردند.

این نگاشته با تکیه بر پژوهش‌های پیشین و بررسی چگونگی پیدایش، سیر تطور، معرفی انشعابات، ساختارهای نظری و عملی و بیان منظومه فکری و اعتقادی خوجه‌ها، قصد آن دارد تا مرز بین خوجه‌های اثناعشری و خوجه‌های اسماعیلی را روشن ساخته از اتهام‌زنی و خلط باورهای دو شاخه یادشده با هم‌دیگر، مانع گردد.